

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 6-go lutego 1897 l. 7801 w sprawie kreowania nowych sądów obwodowych i powiatowych w okręgu c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Z powodu wprowadzić się mającej z dniem 1. stycznia 1898 nowej procedury cywilnej i połączonej z nią reorganizacji sądownictwa w Monarchii naszej, a w dalszym następstwie z powodu konieczności pomnożenia ilości sądów, tak obwodowych jak i powiatowych, postanowiło Ministerstwo Sprawiedliwości przystąpić do kreowania we wchodniej części naszego kraju, nowych sądów obwodowych w Czortkowie, Jarosławiu i Żółkwi, oraz sądów powiatowych w Bołszowcach, Jabłonowie, Jagielnicy, Krasnej, Podkamieniu, Strzelskach Nowych, Uścierykach i Zawałowie i odniosło się w tym celu za pośrednictwem Prezydium Namiestnictwa we Lwowie do Wydziału krajowego, o spowodowanie, aby Wysoki Sejm — stosownie do ustawy z dnia 11. czerwca 1868. l. 59 Dz. u. p. i z dnia 26. kwietnia 1873. l. 62. Dz. u. p. — wyrazić raczył co do kreowania powyższych sądów swoją opinię.

Wydział krajowy wywiązując się z powyższego zadania, przedłożył Wysokiemu Sejmowi swoje w tej sprawie wnioski, sprawozdaniem z dnia 6-go lutego 1897, a Wysoki Sejm uchwałą dnia 10-go lutego 1897. przekazał wnioski te Komisji prawniczej do zdania sprawy.

Komisja prawnicza nie może zataić, że wobec kończącej się już kadencji sejmowej, w zbyt trudnem znalazła się położeniu, gdyż, aby ten ogrom nagromadzonego w kwestyi tej materiału, należycie zbadać i opinię swą gruntownie umotywić — nie godzin kilka lub dni nawet, ale chyba całych miesięcy potrzebaby czasu — że zatem zadaniu swemu, przez Wysoki Sejm na nią uchwałą z dnia wczorajszego włożonemu, żadną miarą nie byłaby w stanie podołać, gdyby nie ułatwiły jej zadanie to w wysokim stopniu z jednej strony motywy sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 6. lutego 1897. l. 7801. zamiar kreowania wszystkich powyższych sądów jak najusilniej popierającego, a które są niezwykle wyczerpujące i na nader dokładnem studjum odnośnych aktów oparte — z drugiej zaś strony, gdyby nie fakt, że co do przeważnej liczby proponowanych obecnie przez Administracyę Sprawiedliwości sądów — Wysoki Sejm już dawniej nawet i niejednokrotnie

przychylną swą wyraził opinię, a przynajmniej polecił wdrożenie potrzebnych uzupełniających dochodzeń.

I tak co do Czortkowa wyraził Wysoki Sejm, już w poprzednich kadencjach, swe przychylnie zdanie, a ostatnim razem uchwałą na dniu 15. maja 1893. l. 831 powziętą. Co do Jarosławia zapadła również już w Wysokim Sejmie uchwała z dnia 5. lutego 1895. do l. 1339, a w motywach jej wykazano dowodnie konieczność utworzenia tamże sądu obwodowego.

Podobne uchwały powziął Wysoki Sejm i co do proponowanych obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości sądów powiatowych w Bołszowcach (uchwała z dnia 9. maja 1893. l. 252.) i w Jabłonowie (uchwała z dnia 8. maja 1893 l. 809.).

Natomiast nie ma jeszcze dotąd stanowczych uchwał Wysokiego Sejmu, co do potrzeby kreowania proponowanych obecnie przez Administracyę Sprawiedliwości sądów, a mianowicie: obwodowego w Żółkwi, a powiatowych: w Jagielnicy, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach Nowych, Uścierykach i Zawałowie.

Z uwagi jednak, że co do wszystkich tych sądów były już przeprowadzone wyczerpujące dochodzenia, a nawet co do niektórych zapadły już przedstanowcze decyzje w Wysokim Sejmie i zważywszy, że na wspólnej konferencyi reprezentantów wszystkich centralnych władz krajowych, przy udziale delegata Wydziału krajowego, przez Ministerstwo Sprawiedliwości, celem zastanowienia się nad wyborem miejscowości kreować się mających sądów—w roku ubiegłym zwołanej, a w szczególności na posiedzeniach dnia 28-go lutego i 30. marca 1896. w Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie odbytych—taż konferencya jednomyślnie zgodziła się, aby wszystkie tu wyż wymienione sądy kreowane i jak najspieszniej w życie wprowadzone zostały — przeto i komisji prawniczej nie pozostaje nic innego, jak tylko przychylnie wyrażenie swej opinii w tym samym kierunku Wysokiemu Sejmowi jak najgoręcej zalecić.

Zresztą w tej mierze odwołuje się komisya prawnicza do motywów sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 6. lutego 1897. l. 7801, potrzebę kreowania rzeczonych sądów dowodnie wykazujących.

Również zgodnie z wywodami powyższego sprawozdania Wydziału krajowego, z dnia 6. lutego 1897. l. 7801, proponuje Komisya Wysokiemu Sejmowi wyrażenie swej ponownej przychylniej opinii, w kierunku kreowania nowego sądu powiatowego w Jezierzanach, okręgu obecnego sądu Borszczowskiego, albowiem okręg ten sądu Borszczowskiego liczy 64.246 mieszkańców i jest jednym z największych okręgów sądowych wschodniej części kraju.

Gdyby więc utworzono w okręgu rzeczzonego sądu jeszcze drugi sąd w Jagielnicy, z proponowanych przez Wydział krajowy miejscowości, o ogólnej liczbie ludności 22.912 składać się mający — jeszczeby zmniejszony przez to okręg Borszczowskiego sądu liczył 41.334 mieszkańców, zatem obydwa te okręgi nie należałyby jeszcze do mniejszych.

Do tego utworzyć się mającego Sądu w Jezierzanach, należałoby przyłączyć stosownie do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 10. września 1888. i 9. maja 1893. gminy i obszary dworskie: Jezierzany, Jezierzanka, Bilcze, Cygany, Głębozeczek, Olexińce, Kozaczyna, Łanowce, Muszkarów, Szerszeniowce, Piłatkowce, Tarnawka, Zwiabel i Zielińce, razem zatem 15 gmin i obszarów dworskich, z ogólną ludnością 22.912. dusz.

W jednym tylko punkcie nie podziela Komisya prawnicza zapatrywań Wydziału krajowego, a mianowicie, aby na wypadek, gdyby Sąd obwodowy w Jarosławiu nie miał być zaraz, względnie równocześnie z Sądem obwodowym w Żółkwi, utworzonym — Wysoki Sejm zgodził się z proponowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości przydzieleniem tymczasowem do sądu obwodowego w Przemyślu, sądów powiatowych w Cieszanowie i Lubaczowie, które to sądy dziś do okręgu sądu krajowego we Lwowie należą — a to na tak długo, aż sąd obwodowy w Jarosławiu kreowanym zostanie.

Zdaniem bowiem Komisji prawniczej takie oddzielanie sądów powyższych od ich dzisiejszego sądu obwodowego, względnie krajowego, a aż dwukrotne potem przydzielanie, raz do sądu obwodowego w Przemyślu, a nakoniec, po powtórnie ich wydzieleniu z powyższego sądu obwodowego i po raz drugi przydzieleniu do ich definitywnego sądu obwodowego w Jarosławiu — spowodowałyby nie tylko aż nadto wielkie trudności i uciążliwości dla samej administracji sprawiedliwości — ale nadto naraziłyby ludność odnośnych powiatów na nieuniknione stać, a niezliczone niedogodności i utrudnienia, z takim przewidywaniem, u nas nieraz bardzo długie lata trwać mogącym, połączone.

Nadto — jak doświadczenie poucza — kreowanie sądu nowego w pewnej miejscowości zależnem jest nieraz w przeważnej części od jej warunków lokalnych i sił finansowych — względnie od jej ofiarności — nie uchodzi więc, od tych czysto lokalnych warunków jednej miejscowości np. Żółkwi lub Czortkowa, zawisłem czynić kreowanie sądu w drugiej miejscowości, jak w obecnym wypadku w Jarosławiu i w ten sposób rzecz całą na całe przewlekać lata — a zwłaszcza wobec tego, że kreowanie sądu obwodowego w Jarosławiu jako nagląco potrzebne, już przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 5. lutego 1895. l. 1339. uznanem zostało.

Nie mogła zatem Komisja prawnicza zalecać Wysokiemu Sejmowi prowizorycznego przydzielania sądów powiatowych w Cieszanowie i Lubaczowie do sądu obwodowego w Przemyślu, lecz właśnie, aby uniknąć wyżej wykazanych niedogodności i dać wyraz gorącemu życzeniu ludności odnośnych powiatów jak najspieszniejszego kreowania sądu obwodowego w Jarosławiu się domagających, uchwaliła jednomyślnie zaproponować Wysokiemu Sejmowi wyrażenie opinii, iż jak najspieszniejsze i równoczesne kreowanie wszystkich powyższych trzech sądów obwodowych: w Czortkowie, Jarosławiu i Żółkwi, jest w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości w naszym kraju — jak najbardziej wskazanem.

Przez wprowadzenie wszystkich tu proponowanych sądów obwodowych i powiatowych, nie stanie się jeszcze — zdaniem Komisji prawniczej — wprowadzić zadość wszystkim słusznym życzeniom kraju naszego, wielokrotnie, tak w petycjach odnośnych powiatów i gmin wyrażanych, jak i przez Wysoki Sejm tylokrotnie uchwałami Jego uznanym — ale przynajmniej, jeżeli wymienione tu wyżej sądy obwodowe i powiatowe o ile możliwości równocześnie, a spiesznie w życie wprowadzone zostaną — stanie się przynajmniej na razie zadość tej piekającej potrzebie, jaką kraj nasz od roku 1854., to jest od chwili zaprowadzenia obecnie istniejącej organizacji sądownictwa, ciągle odczuwa — a która to potrzeba przez i z chwilą wejścia w życie nowej procedury cywilnej, jeszcze bardziej wzmódzić się musi.

Nie idzie zatem, aby kraj nasz miał się już zadowolnić, a Wysoki Rząd poprzestać na kreowaniu proponowanych tu obecnie przez Administrację Sprawiedliwości sądów obwodowych i powiatowych i dlatego też Komisja prawnicza proponuje Wysokiemu Sejmowi wyrażenie także i w tym kierunku swej opinii, że kreowanie dalszych sądów obwodowych, czy powiatowych, których potrzeba przez Wysoki Sejm, bądź to już stanowczymi uchwałami uznaną, bądź co do których dopiero wdrożono dochodzenie przedwstępne — jest w interesie należytego funkcjonowania i wymiaru sprawiedliwości niezbędnie potrzebnem — a w szczególności, aby po wprowadzeniu w życie wymienionych tu poniżej ad I) A) B) sądów — Wysokie Ministerstwo Sprawiedliwości jak najspieszniej przystąpiło do kreowania reszty, w sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. za czas od 1. listopada 1895. po koniec października 1896. na stronie 4, wymienionych, sądów powiatowych, a mianowicie sądów w Strussowie, Kozłowie, Pomorzanach, Włodziszku, Tartakowie, Jaryczowie, Ławocznem, Łomnej i Ihrowicach, których jak najszybsze kreowanie, przez wspomnianą wyżej konferencję reprezentantów krajowych Władz centralnych, jednomyślnie uznanem zostało.

W nadziei więc, że Wysoki Sejm jednomyślnem przyjęciem przedłożonych tu wniosków spełni od tak dawna i tak gorąco odczuwane życzenie ludności kraju naszego, a tem samem przyczyni się do jak najspieszniejszego zarządzenia tylokrotnie w uchwałach swych wyrażonej, a tak naglącej potrzeby usunięcia choć w części tych niekorzyści, jakie przez zbyt szczupłą liczbę w r. 1854 kreowanych, następnie zawsze tylko niedostatecznie uzupełnianych sądów obwodowych i powiatowych w naszym kraju, stworzone zostały — uchwaliła jednomyślnie Komisya prawnicza przedstawić Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża c. k. Rządowi swoją opinię, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości oraz w interesie kraju i jego ludności, zachodzi nięzbędna i konieczna potrzeba, o ile możliwości jak najszybszego i równoczesnego utworzenia:

A) Trybunałów I. instancyi.

1) w Czortkowie dla obęrgów sądów powiatowych w Borszczowie, Budzanowie, Czortkowie, Husiatynie, Kopyczyńcach, Mielnicy, Tłustem i Zaleszczykach, tudzież dla utworzyć się mającego sądu powiatowego w Jagielnicy.

2) w Jarosławiu dla okręgow sądów powiatowych w Cieszanowie, Jarosławiu, Lubaczowie, Pruchniku, Radymnie i Sieniawie.

3) w Żółkwi dla okręgow sądów powiatowych w Bełzie, Kamionce Strumiłowej, Kulikowie, Mostach wielkich, Niemirowie, Rawie ruskiej, Sokalu, Uhnowie i Żółkwi.

B) oraz sądów powiatowych:

1) w Bołszowcach dla gmin i obszarów dworskich, Bołszowce, Borszczów, Bybło, Chochoniów, Dydiatyn, Hanowce, Herbutów, Jabłonów, Konkolniki, Kunarzów, Podszumlańce, Popławoiki, Skomorochy nowe, Skomorochy stare, Słobudka bołszowiecka, Słobudka konkolnicka, Zagórze konkolnickie i Żelibory.

2) w Jabłonowie dla gmin i obszarów dworskich: Akraszory, Bania berezowska, Berezów niżny, Berezów wyżny, Jabłonów, Kowalówka, Łucza, Łuczki, Myszyn, Stopczałów, Tekucza, Kosmacz i Utoropy.

3) w Jagielnicy dla gmin i obszarów dworskich: Antonów, Chomiakówka ad Jagielnica, Dolina, Jagielnica stara, Jagielnica nowa, Muchawka, Nagórzanka, Rosochacz, Sałówka, Sosołówka, Swidowa, Szulhanówka, Ułaszkwce, Zabłotówka, Milowce, i Kapuścińce.

4) w Jezierzanach dla gmin i obszarów dworskich: Jezierzany, Jezierzanka, Bileze, Cygany, Głębocek, Olexińce Kozaczyzna, Łanowce, Muszkarów, Szerszeniowce, Piłatkowce, Tarnawka, Zwiąhel i Zielińce.

5) w Krasnej dla gmin i obszarów dworskich: Grabówka, Janców, Kamień, Krasna, Łdziany, Majdan, Niebyłów, Petranka, Przysłup, Równia, Słoboda niebyłowska, Słoboda równiańska, Śliwki i Topolsko.

6) w Podkamieniu dla gmin i obszarów dworskich: Czernica, Hucisko brodzkie, Nakawca, Tetylkowce, Czepiele, Dudyń, Hołubica z Żarkowem, Huta pieniacka, Jańszcze, Kutyszczce, Litowiska, Maleniska, Majdan pieniacki, Niemiacz, Polikrowy, Pańkowce, Pieniaki, Podkamień, Popowce, Styberówka, Szyszkowce i Zwyżyn

7) w Strzeliskach Nowych dla gmin i obszarów dworskich: Bakowce, Berteszów, Zatwigi, Lubeszka, Repechów, Trybuchowce, Żabokruki, Hrusiatytcze, Kniesioło, Leszczyn, Oryszkowce, Strzeliska nowe, Strzeliska stare, Bieńkowce, Fraga, Jakłusz, Lubsza, Metna, Podburze, Wyspa i Tuczna z Prybeniem — przy równoczesnem przydzieleniu całego tego nowo utworzyć się mającego sądu powiatowego w Strzeliskach nowych, do okręgu Sądu krajowego we Lwowie.

8) w Uścierykach dla gmin i obszarów dworskich: Berwikowa, Białoberezka, Chorocowa, Dołhopole, Fereskula, Hołowy, Hryniowa, Jabłonica, Krosnośła, Perechrestne, Polanki, Stebne i Uścieryki.

9) w Zawałowie dla gmin i obszarów dworskich: Boków, Byrzów, Dryszczów, Hnilcze, Horozanka, Jabłonówka, Kamienna góra, Korzowa, Łysa, Markowa, Nosów, Panowice, Seredne, Sławentyn, Szumlany, Toustobaby, Zastawcze ad Zawałów, Zachorzyn, Zawadówka i Zawałów.

II. Wysoki Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem, wyraża swe zdanie, iż w tym samym interesie należytego wymiaru sprawiedliwości oraz ludności tego kraju należałoby oprócz wyżej ad I. wymienionych Trybunałów I. instancyi oraz sądów powiatowych, w jak najkrótszym czasie po wprowadzeniu nowej procedury cywilnej — przystąpić do kreowania następujących jeszcze sądów powiatowych, a mianowicie:

a) w Strussowie powiat Trembowla.

b) w Kozłowie powiat Podhajce.

c) w Pomorzanach powiat Złoczów.

d) w Węldzirzu powiat Dolina.

e) w Tartakowie powiat Sokal.

f) w Jaryczowie powiat Lwów.

g) w Ławocznem powiat Stryj.

h) w Łomnej powiat Turka.

i) w Ihrowicach powiat Tarnopol.

k) ewentualnie i dalszych jeszcze sądów, bądź obwodowych, bądź powiatowych, których konieczność kreowania wskutek zaprowadzenia nowej procedury cywilnej niezbędną się okaże.

Lwów dnia 11. lutego 1897.

Komisya prawnicza:

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca:

Jahl.

